

GYÚJTHETŐ MÚLT

Gherdán Katalin, Görög Péter

Magyarhoni Földtani Társulat

e-mail cím: gherdankata@hotmail.com

Mi a közös a lilatönkű pereszkében és a compóban? Látszólag nem sok. Ha azonban elkezdünk utánuk kutatni az interneten, hamar rájövünk, hogy mindkettőt – számos más növény- és állatfajjal együtt – az év fajának választották 2016-ban. Magyarországon 1979 óta szavazhat a nagyközönség az év madarára, 1996 óta az év fájára, 2015-ben pedig már az év algája megválasztásában is részt vehettünk.

A Magyarhoni Földtani Társulat – visszanyúlva 1848-as alapításának és korai működési időszakának szelleméhez – sok éve törekszik közönségkapcsolatainak megújítására. Szeretnénk, ha laikus érdeklődők és szakemberek tudnának közös nyelvet találni, egy-egy alkalommal szoros együttműködésben dolgozni.

Ezen előzmények nyomán kezdeményezte 2015 júniusában Palotás Klára tagtársunk (Magyar Földtani és Geofizikai Intézet), hogy indítsuk el az Év ásványa és az Év ősmaradványa programsorozatot. A javaslatot az Elnökség és a Választmány támogatta, sőt, néhány hónappal később, kezdeményezte kibővítését az Év nyersanyaga programelemmel. A programok tervezését és megvalósítását a tématerületeket művelő szakosztályok közreműködésével, az Oktatási és Közművelődési Szakosztály koordinálta az elmúlt egy évben.

A program kiemelt célja a közoktatásunkban lassan hetven éve mostohagyerekként kezelt földtani értékeink társadalmi megbecsülésének elősegítése a földtudományi ismeretterjesztés, a nagyközönség érdeklődésének felkeltése révén.

Hogyan próbálja elérni mindezt?

Ez az, amiben a kezdeményezés gyökeresen eltér a korábbi társulati kísérletektől és ez az, ami reményt ad arra, hogy most valóban egy sikeres és fenntartható eszközt sikerült találni céljainkhoz. A program szerkezete olyan, hogy abban a nagyközönség is talál szerepet, de ami legalább ennyire fontos, társulati tagjaink egyénileg, alkalmi csoportokban, vagy éppen intézményeiken keresztül is be tudnak kapcsolódni.

A program megvalósításának első lépcsőjeként arra kérjük évente az érdeklődőket, hogy internetes szavazással válasszák ki a szakosztályok által felkínált három-három lehetőség közül melyik legyen az az ásvány, ősmaradvány és nyersanyag, amelyről a következő évben többet szeretnének megtudni.

A 2015-ös szavazás eredménye a gránát (vs. barit és pirit), a Nummulites (vs. kavicsfogú álteknős, komlói magvaspáfrány) és a perlit (vs. andezit, lignit) lett. Mindhárom nyertes Magyarországon is megtalálható, sőt, a földtudományokban kevésbé jártasak is könnyen gyűjthetik. Ezért is lett a 2016-os program címe „*Gyűjthető múlt*”. A gránát és a Nummulites a Földtudományos forgatagon mutatkozott be a nagyközönségnek, a perlit tavasszal csatlakozott hozzájuk. Azóta, a következő szavazás lezárultáig, jelen vannak és lesznek a Társulat programjain, de lehet velük találkozni az országos médiában is.

2016-ban a programban résztvevő kollégák ismeretterjesztő írásokat jelentettek meg magazinokban (Kóthay, 2016, Tóth & Virág, 2016), folyóiratokban (Főzy, 2016, Gherdán, 2016, Kecskeméti, 2016a, Kecskeméti, 2016b, Kóthay & Weiszbürg, 2016, Papp, 2016) blogbejegyzéseket tettek közzé, interjúkat adtak, előadásokat tartottak, mini kiállításokat készítettek, és rövid, érdekes történeteket publikáltak szórólapok formájában.

Programunk számára weboldalakat hoztunk létre (<http://www.evsmaradvanya.hu/>, <http://www.evasvanya.hu/>, <http://foldtan.smartportal.hu/evnyersanyaga>), ahol a közönség,

minden a témában megjelent ismeretterjesztő írást, rádióinterjút elérhet, informálódhat programjainkról, vagy akár Év ásványa, Év ősmaradványa pólókat, kitűzőket vásárolhat. Facebook-csoportokat (Év ásványa, Év ősmaradványa, Év nyersanyaga) működtetünk, ahol aktuális programjaink népszerűsítése mellett rövid, érdekes híreket teszünk közzé. A programsorozat hangsúlyos eleme Legyél te is természettudós! című játékos, interaktív foglalkoztató programunk, amit az élményalapú ismeretszerzés jegyében az általános iskolás korosztály számára dolgoztunk ki. A drámapedagógiai és múzeumpedagógiai módszereken alapuló foglalkoztató programot az elmúlt hónapokban több nagyrendezvényen (34. Miskolci Nemzetközi Ásványfesztivál, MTA Geonap, Millenáris Ásványbörze), partnerintézményi rendezvényen (Föld napja, Múzeumok éjszakája), és általános iskolában nagy közönségsikerrel mutattunk be. További fontos célunk, hogy a közösségi terekben aktív kamasz korosztályt is elérjük. Ez a középkorú fiatalok azonban nemcsak célközönsége programjainknak, de a megvalósításba is bevonjuk őket: rendezvényeink lebonyolítását iskolai közösségi szolgálatos diákok is segítik.

Programjaink megvalósításának fontos kérdése a finanszírozás. A keret adó elemeket (pl. arculat) a Társulat saját forrásból finanszírozza. A programok megvalósításához a humán erőforrást a programban résztvevő társulati tagok önkéntes munkája biztosítja, míg a dologi kiadásokat igyekszünk pályázati forrásból előteremteni. Mostanáig a Nemzeti Kulturális Alap Ismeretterjesztés és Környezetkultúra Kollégiuma 300000 Ft-tal támogatta munkánkat.

A program hosszútávra kiható eredménye lesz, hogy együttműködéseket hoz létre/erősít meg a Társulat, más civil szervezetek (idén pl. Hantken Alapítvány) és szakintézményeink (pl. MTM és tagintézményei, MFGI, ELTE, BME, ME, SZTE, MTA, Pásztói Múzeum, Kuny Domokos Múzeum) között. A programsorozat hangsúlyos, gyermekeket, fiatal felnőtteket célzó elemei indokolták teszik, hogy a Társulat Alapszabályát ifjúsági célok megvalósításával bővítsük. Ez várhatóan lehetőséget ad majd további pályázati források elérésére.

A 2015-16-os év a programsorozat felépítésének az ideje. Az első év tapasztalatai alapján látjuk, mik azok a sikeres programelemek (ismeretterjesztő szórólapok, interaktív foglalkoztató programok, mini kiállítások), amelyek a rendelkezésre álló humán és anyagi erőforrások figyelembevételével hosszú távon is fenntarthatók. Ajánlásokat tudunk megfogalmazni az illetékes szakosztályoknak, hogy a programsorozat sikeres megvalósításának érdekében, milyen szempontokat vegyenek figyelembe, amikor kiválasztják a 2016-os szavazásra bocsátandó jelöltjeiket.

Társulatunk minden tagját biztatjuk, kapcsolódjon be a programba: vegyen részt az évenkénti szavazásban, és ha teheti, önkéntes munkájával segítse a programok megvalósítását. Nemcsak az ifjúságra és az aktív dolgozókra, de nyugdíjas tagtársainkra is számítunk!

A jelen előadás – és maga a program – nem jöhetne létre a programokat napi munkájukkal, lelkesedésükkel és ötleteikkel segítő csapataink nélkül. Köszönet nekik!

Irodalom:

- Főzy István (2016): Az év ősmaradványa: a *Nummulites*, Természet Világa, 147. évfolyam, 1. szám,
Gherdán Katalin (2016): Gyűjthető múlt, a Magyarhoni Földtani Társulat új közönségprogramja, Geoda, 26/1
Kecskeméti Tibor (2016a): Egy aranyérmes ősmaradvány-gyűjtemény két aranykora, Természet Világa, 147. évfolyam, 1. szám
Kecskeméti Tibor (2016b): Az Év ősmaradványa, 2016: a *Nummulites*, Honismeret, 2016/2
Kóthay Klára (2016): Az év ásványa, 2016: a gránát, A Földgömb, január-február,
Kóthay Klára, Weiszbürg Tamás (2016): Ragyogás, tűz, színek. Az év ásványa, 2016: a gránát, Honismeret, 2016/2
Tóth Emőke, Virág Attila (2016): Az év ősmaradványa, 2016: a *Nummulites*, A Földgömb, április
Papp Gábor (2016): Az év ásványa: a gránát, Természet Világa, 147. évfolyam, 2. szám,